

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

לחצות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגיליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגיליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

מהדף ליומי | מדוע חג השבועות נקרא "חג הביכורים"

הרבה שמות יש לחג שבועות הממשמש ובא. למו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א יש רשימה ארוכה של שמות וכינויים חג מתן תורתנו, בלשון המקראות ובלשון חכמים והקדמונים. אחד השמות הוא "חג הביכורים". רש"י על התורה מבאר שהוא נקרא כך על שם שמביאים בו את ביכורי המנחות החדשות במקדש.

אבל בגמרא שלנו שעיךר זמן הבאת הביכורים הוא מהעצרת ועד החג, כי אז זה זמן שמחה. ועפ"י כתב רש"י במקומות אחרים אבל במקומות אחרים פירש רש"י וכן פירשו עוד ראשונים, שנקרא שמו של החג "חג הביכורים" כי מחג השבועות אפשר להביא ביכורים.

ובאמת בחג השבועות אנו נידונים על פירות האילן, כי זה החג שבו אנו מודים ונידונים על הפירות.

העמקה | מה כל כך משמח באיסוף הפירות?

מבואר ברש"י שאחרי סוכות מביא ואינו קורא, כי כתוב ושמחת בכל הטוב, ואין הכוונה שנשמח בביכורים שהרי הם שייכים לכהן, אלא שזה זמן שמחה בשאר הפירות, ומעצרת ועד החג

הוא זמן שמחת לקיטת הפירות.

והנה זמן הקציר של התבואה אינו זמן שמחה כל כך, ורק זמן לקיטת הפירות הוא זמן שמחה, מדוע? כי התבואה היא הבסיס לחיים, בלעדיה אי אפשר לחיות, אבל הפירות נועדו לתענוג, הם ממתיקים... ולכן זמן הלקיטה שלהם זה זמן שמחה.

מחג השבועות ועד חג סוכות מתחילים ימי שמחה של לקיטת ה"פניוקים" שהקב"ה נתן לנו [ורק בעונותינו יש לנו באמצע ג' שבועות של אבל על בית המקדש].

מהדף לפרשה | "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה"

הגמרא מביאה את הפסוק מפרשת שמיני "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה השסועה". והנה פשט הפסוק קשה מאוד: לאחר שהתורה אומרת לאכול רק ממפריסי פרסה וממעלי הגירה, היא כותבת "אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה וממפריסי הפרסה השסועה" – משמע שכוונתה שיש בע"ח שאף על פי שהם מעלה גירה ומפריסי פרסה אסור לאכול אותם, כי הם יוצאים מן הכלל – אך הפסוק ממשיך "את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס... ואת הארנבת... ואת השפן..."

בהכרח שההקדמה "אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה וממפריסי הפרסה" הכוונה "או או", מאלו שם מעלה גרה או מפריסי פרסה, ואז היא מונה את ארבעת בעלי החיים שיש להם סימן טהרה אחד.

מה התורה באה להשמיענו בזה?

אולי יש לבאר עפ"י דברי הרמב"ן בפרשת שמיני שהטעם שהתורה טיהרה רק את מעלי הגירה ומפריסי

הפרסה הוא משום שהמינים הללו אין בהם אחד שהוא דורס וטורף, אבל באלו שאינם מעלי גירה ומפריסי פרסה יש בהם טורפים ודורסים.

לפי"ז יתכן לומר שלזה באמת מספיק סימן אחד, כי גם באלו שהם רק מעלי גירה או מפריסי פרסה הם לא טורפים, שהרי הגמל והארנבת והשפן והחזיר אינן טורפים, והיה מקום לחשוב שמספיק סימן אחד כדי להתיר את האכילה, שהרי סימן זה לבדו מורה על היותו צמחוני. לכן הדגישה התורה "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגירה ומפריסי הפרסה" – אם אין להם אלא סימן אחד.

חשובים מאוד ומברכים עליהם אף בתוך הסעודה והכל מודים ומברכים עליהם.

צורת הברכה של התענוגים, אינה רק בעצם תענוג הגוף גרידא, שהוא מדרך ההמון הזולל חלילה, אלא זה צורת עונג המביאה לידי ברכה והילול לקב"ה, וכמו שאמרו בפסחים "ראוי יין זה לומר עליו כל שירות ותשבחות", וזהו עניין ברכה על הכוס בכל מקום, שהחזקת משקה משמח ומתוק מעורר ברכה והילול לה', 'הנותן אמרי שפר' – יהון מודין ומברכין עליהן.

והנה בברכת משה רבינו על נפתלי כתוב אותו עניין בשינוי לשון – "נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה'", הרי שההגדרה לנחת נפתלי המלאה בפירות המשובחים היא 'שבע רצון' כי עצם מה שהקב"ה הנחיל לנו את הארץ עדיין לא מוכיח שהוא רוצה בנו, כי אפשר שזה מפני שבועתו לאבותינו או מפני טעמים אחרים, אך הרצון הוכח כשהוא הוסיף לנו מיני תענוגים בארצנו, ארץ זבת חלב ודבש, זהו מוכיח שהקב"ה רוצה בנו ובטובתנו. ולכן נקרא נפתלי 'שבע רצון' – ומלא ברכת ה', היינו שפיהם מלא בברכות לה', כמו שכתוב 'הנותן אמרי שפר' וכן"ל.

וא"כ מה מאד מתאים הדבר שברכת מעין שלוש שהיא ברכה על הפירות והיין ואכילת התענוג בה מוזכר דוקא עניין הרצון, וקוראים על שמה 'נרצה', כי זהו מהות הברכה להודות על תוספות העינוג שהוסיף לנו הקב"ה מתוך רצונו וחשקו בנו.

השקפה | השייכות בין השמחה החקלאית לשמחה בה'

אמנם עדיין צריך להבין אם יש מצוה לשמוח בטובות ה', מדוע זה צריך להיות קשור לזמנים הטבעיים של השמחה, מעצרת ועד החג. וכתב על כך המלבי"ם "ושמחת. בספרי אמרו "ושמחת בשעת שמחה", פירוש שלא צוה ה' להיות שמח רק בעת שמחה על דרך הכתוב ביום טובה היה בטוב (קהלת ז, יד) שהוא מעצרת עד החג שאז זמן אסיפת התבואה והפירות אבל לא אחר החג".

כלומר, שיש קשר בין העולם החקלאי לעבודת האדם את בוראו, ולכן בזמן שיש שמחה בטבע בפירות, אז זה גם הזמן המתאים להלל ולשמוח לפני ה' בטוב שהוא נתן לנו. וכן אנו מוצאים שבזמן האביב שהתבואה מתחדשת, אז הוא זמן הגאולה, ובזמן הקציר שאנו קוצרים את היבול המזין אותנו, זה זמן קבלת התורה שהיא מזונינו הרוחני. ובזמן שמחת האסיף שמכניס לביתו את כל השפע, זה הזמן שאנו נכנסים לסוכות ושמחים בה.

תעלומה | מה פשר תיבת "שרצית" ב"מעין שלוש"

בברכת "מעין שלוש" יש תעלומה. אנו מוסיפים בה מילה שאין אותה בכל ברכת המזון: "שרצית" והנחלת לאבותנו לאכול מפריה. וזה פלא, הרי בברכת המזון לא מזכירים שהקב"ה הנחיל לנו את הארץ ב"רצון". [הן אמנם שברי"ף וברמב"ם לא נמצאת התיבה 'שרצית' בברכת מעין שלוש, אך הבה"ג וכן בעוד ראשונים כמו מחזור ויטרי ספר הפרדס לרש"י ועוד גרסו את הנוסח "שרצית", וכן העתיקו הרא"ש והטור וכן הנוסח שלנו].

המפרשים ביארו את הלשון "שרצית והנחלת" שגם לשאר האומות הנחיל הקב"ה ארצות שונות, כמו שכתוב "כי לבני לוט נתתה ירושה" וכדומה, אלא שלהם נתנה הקב"ה בדרכי המלחמות ואילו לישראל הנחילה ברצונו, ע"י ניסים נפלאים, שעי"ז ראו כולם שזה רצונו ולכן אנו מודים לו "שרצית" והנחלת. ויש שכתבו שאנו באים לומר שלא מצדקתנו ומישר לבבנו הקב"ה נתן לנו את הארץ, אלא מרצונו הטוב. ויש שכתבו שאנו משבחים שאע"פ שהקב"ה נשבע לאבותינו לתת לנו את הארץ, מכל מקום לא הנחיל לנו את הארץ מחמת הכרח השבועה אלא ברצון ובאהבה.

אמנם כל ההסברים הללו אינם מבארים, למה דוקא בברכת "מעין שלוש" נקטו לשון זו ולא בברכת המזון.

זאת ועוד, ראיתי בספר "בכור יעקב" [מלפני יותר ממאה שנים, מג'רבה שבתוניס], שהטעם שנקרא הסימן האחרון בליל הסדר 'נרצה' הוא משום שאז מברכים ברכת "מעין שלוש" שאומרים בה 'שרצית' והנחלת לאבותינו. הרי לנו שזהו המאפיין והכיניו של ברכת מעין שלוש שמוזכר בה עניין הרצון, וזה צריך ביאור מהי השייכות בין הרצון לברכת מעין שלוש דוקא.

וורט | ברכת "מעין שלוש" על פינוקים וממתקים

נראה לבאר בזה, דהנה, בתורה בפרשת ואתחנן מבואר שיש ב' מעלות בארץ ישראל, א' שאפשר להתכלל בה בנוחות 'אשר לא במסכנות תאכל בה לחם' 'למטר השמיים תשתה מים', והב' שיש בה תענוגים 'ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש' שלכן ארץ ישראל נקראת בכל מקום 'ארץ זבת חלב ודבש' היינו שהיא מלאה כל טוב מיני פירות מתוקים ושמנים.

והנה, עיקר שבח פירות ארץ ישראל היא בנחלת נפתלי כמוש"כ התרגום והרש"י על הפסוק 'נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר' שפירות גינוסר ממהרים להתבשל והם

שמחה | השמחה בטובות – מכלל הכרת הטובה

עוד למדנו כאן שחלק מההכרת הטוב של הביכורים והמקרא ביכורים הוא שתהיה שמח בכל הטוב שה' נותן לך, ותחלק ממנו גם ללוי ולגר אשר בקרבך, כי מי שאינו שמח בטוב ה' דומה הוא לילד שנותנים לו מתנה והוא לא שמח בה, הוא מקבל אותה בפנים חמוצות "למה לא קניתם את ה'מקורי"?.. ילד כזה, אין חשק לתת לו עוד מתנות..."

אחודה חידף | היכן נזכר כ"ה כסליו בהר סיני

אתן לכם חידה למסיבות חנוכה, תרשמו אותה לזיכרון: היכן נזכר חנוכה בהר סיני? כלומר, לגבי איזה דין מן התורה יש משמעות הלכתית לחנוכה?...

ידעתם נכון! לגבי מצות הבאת ביכורים. כך כתוב במשנה בביכורים: "מעצרת ועד החג מביא וקורא, מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא, רבי יהודה בן בתירא אומר מביא וקורא".

כי עיקר שמחת איסוף הפירות נמשכת עד חג הסוכות, אבל עדיין ישנם קצת פירות שממשיכים לאספם הביתה, עד החנוכה ולכן מביא ואינו קורא, אבל מחנוכה ואילך לא נותרים שום פירות בשדות.

העמקה | מה השייכות בין חנוכה לבין סיום הבאת ביכורים?

הלא דבר הוא: תאריך כ"ה כסליו, היה תאריך משמעותי בתורה הרבה שנים לפני נס חנוכה, עוד לפני חנוכה המשכן... הוא כבר נאמר בהר סיני והיה כתוב בתורה קודם בריאת העולם בהלכות ביכורים. כ"ה כסליו – זמן גמר איסוף הפירות מן השדה, עד חנוכה הבאת ביכורים.

האם "מקרה" הוא ח"ו שבאותו היום נקבעו ימי חנוכה המשכן וחנוכה המזבח?

מדוע באמת האסיף נשלם בכ"ה כסליו? בשביל זה אנו צריכים להסביר תחילה: מדוע עיקר האסיף בט"ו תשרי? רש"י על התורה מבאר את זה שכיון שבט"ו בתשרי מסתיימים ימי החום ומתחילים ימי הגשם, אז מאותו היום אי אפשר להשאיר את התבואה בחוץ, צריך לחזור עם התבואה הביתה.

אם כן "זמן האסיף" הכוונה היא תקופת החזרה הביתה, אז מכניסים את כל התבואה לבתים, מפני הגשמים שבחוץ.

לא רק התבואה חוזרת אז הביתה, גם האנשים מתקבצים אל הבתים. אחר שבמשך חודשי הקיץ נמצאים בדרכים ובשדות, בין הערימות ותחת הסוכות, הרי בחג הסוכות כולם חוזרים לבתיהם, כדברי הטור המפורסמים בתחילת הלכות סוכה. בימות החורף הדרכים עקלקלות ומקלקלות, הגשמים והקור לא מאפשרים שהות ארוכה בחוץ, גם שעות האור הראויות להילוך בדרכים השוממות מעטות מאד.

תהליך זה של שיבה הביתה מתחיל בימי חג הסוכות, זמן האסיף, ונשלם בכ"ה כסליו, אז כלים כל הפירות מן השדות ומסתיים האסיף. לכן, כ"ה כסליו מסמל את שיא החושך, חוזר העולם לתווך ובוהו, הכל שומם בחוץ.

זוהי השעה שהקב"ה חוזר ומאיר את העולם. מכאן ואילך מתחיל להתנוצץ האור, הלילות הולכים ומתקצרים, והבריאה מתחילה להתכונן אל התחדשותה בחודש שבט.

גם חשיכת יוון הגיעה לשיאה בכ"ה כסליו, שיא החורף. בספר מקבים כתוב שביום זה, כ"ה כסליו, טמאו היוונים את ההיכל. שלוש שנים אח"כ, בכ"ה כסליו, חנכו החשמונאים את המקדש.

כאשר חידש הקב"ה את האור בימי חנוכה, לא היה זה עניין מנותק מתקופת השנה. זה היה ביטוי של אותו המהלך: להאיר את החושך, לקדש את הבתים, לרומם את המשפחות.

הוא אומר: תפקידו של חנוכה להאיר את תקופת החושך, להכניס את אור בית המקדש לתוך הבית, לחזור מן החוץ אל המשפחה ולהחדיר בה את הקדושה והרוממות של בית המדרש.

להרחבה נוספת בנושא זה ראו בקונטרס "יאירו" שזכיתי להוציא לאור.

מעניין לדעת | הקשר בין חנוכה לסוכות

עוד דבר אנו רואים בדף שלנו את הקשר בין סוכות לחנוכה. מחג הסוכות פוסקים מלקרוא בביכורים ומחנוכה מפסיקים להביאם. ואכן, דבר פלאי מצאנו בספר מקבים: "וביום אשר טומא המקדש בידי נכרים, ביום ההוא היה טהור המקדש בעשרים וחמש ימים בחדש ההוא הוא כסליו. ויחגו את שמונת הימים בשמחה כחג הסוכות בזכרם את רעותם לפני זמן מה בחג הסוכות בהרים ובמערות כחיות השדה, ועל כן בענפי עץ עבות ובענפי הדר ובכפות תמרים בידיהם הודו לאשר הצליח בידם לטהר את מכוננו". הם קבעו את חנוכה כדי "להשלים" את סוכות שהחסירו...

[מדוע השמיטו את "פרי עץ הדר"? אולי מפני שחששו מאיסור "בל תוסיף", לכן נטלו באופן כזה שאין הנטילה ראויה לצאת בה – בלי אתרוג המעכב את שאר המינים].

לאחר מה שנתבאר בדף שלנו אנו מבינים היטב את השייכות בין חנוכה לסוכות. חנוכה משלים את הסוכות, סוכות – סיום עיקר האסיף, חנוכה – סיום מוחלט של האסיף. סוכות – תחילת החורף, חנוכה – שיא החורף. בסוכות – לפני שאנו מחזירים את דירתנו מהשדות אל הבתים, אנו קובעים את דירתנו בצל השכינה. בחנוכה אנו משלימים את המהלך – אנו

מכניסים את צל השכינה לתוך דירתנו פנימה. יש עוד הרבה קשרים בין סוכות לחנוכה, לדוגמא: יעקב אבינו נפטר בחג הסוכות ונקבר בחנוכה, ועוד ועוד. גם ע"ז אפשר לעיין בקונטרס "אירו" הנזכר.